

ΣΤΟ ΠΛΑΪ ΕΝΟΣ ΑΘΩΟΥ

ROWAN WILLIAMS

ΣΤΟ ΠΛΑΪ ΕΝΟΣ ΑΘΩΟΥ

η δίκη του Χριστού και η δική μας

Πρόλογος:

π. Χαράλαμπος (Λίβυος) Παπαδόπουλος

Μετάφραση:

Χρήστος Μακρόπουλος

Επιμέλεια έκδοσης:

Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλῶ

© Έκδόσεις Έν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Σεπτέμβριος 2020

ISBN: 978-960-619-064-3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ		9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ		19
1. ΜΑΡΚΟΣ: ΦΩΝΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ		33
2. ΜΑΤΘΑΙΟΣ: Η ΣΟΦΙΑ ΕΝ ΕΞΘΡΙΑ		71
3. ΛΟΥΚΑΣ: ΧΤΥΠΗΜΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ		107
4. ΙΩΑΝΝΗΣ: ΟΙΚΕΙΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ		145
5. ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ: ΟΙ ΔΙΚΕΣ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ		181
6. ΣΙΩΠΗ ΑΝΤΙ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ: Ο ΙΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΤΟΥ		217
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ		253
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ		263

Οι υποσημειώσεις κάθε σελίδας (σημαίνονται με αστερίσκο)
είναι του Μεταφραστή. Οι σημειώσεις στο τέλος του βιβλίου
(σημαίνονται με αριθμούς) είναι του πρωτοτύπου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρόκειται για ένα υπέροχο βιβλίο. Απ' εκείνα τα βιβλία που όταν το διαβάζεις δεν κοιτάς πότε τελειώνουν οι σελίδες του, αλλά εύχεσαι να έχει ακόμη πολλές. Κείμενο απλά γραμμένο, αλλά βαθυστόχαστο, με πληρότητα Πνεύματος. Λέξεις, φράσεις και σκέψεις που χτυπάνε όχι στο μυαλό αλλά στην καρδιά του αναγνώστη.

Πρόκειται για το δεύτερο βιβλίο του Rowan Williams στα ελληνικά από τις εκδόσεις «Εν Πλω», με τίτλο *Στο πλάι ενός αθώου - Η δίκη του Χριστού και η δική μας*, σε καταπληκτική μετάφραση του Χρήστου Μακρόπουλου. Το πρώτο βιβλίο του συγγραφέα στα ελληνικά είχαν εκδώσει επίσης οι «Εν Πλω», με τίτλο *Το μυστικό της Ερήμου*, το οποίο είχε κερδίσει τους Έλληνες αναγνώστες.

Ο Rowan Williams είναι ένας θεολόγος που γνωρίζει πολύ καλά τη χριστιανική παράδοση στο σύνολο της. Διαχειρίζεται με απίστευτη ευχέρεια την πατερική γραμματεία, ιδιαιτέρως τον λόγο της ερήμου με την απλή αλλά βαθιά σοφία του. Συγχρόνως όμως, η ευρυμάθειά του του επιτρέπει να κινείται στη σύγχρονη θεολογία, λογοτεχνία, θέατρο, σινεμά και γενικότερα τις τέχνες, δίνοντας στα κείμενά του μια φρεσκάδα που δεν τα αφήνει να στεγνώσουν εσωτερικά.

Εάν κάτι έλλειψε εδώ και δεκαετίες από τον

θεολογικό λόγο ήταν ακριβώς αυτή η φρεσκάδα της καρδιάς. Δηλαδή ένας λόγος που θα προερχόταν από τη ζωή και θα παρήγαγε ζωή. Ένας θεολογικός λόγος που θα έκανε το άλμα να τρέξει έξω από τα σπουδαστήρια και τις ακαδημαϊκές αίθουσες, από κλειστές ομάδες και πάνελ, για να συναντήσει τον άνθρωπο της καθημερινότητας. Το πραγματικό και όχι φαντασιακό υποκείμενο της θείας ενσαρκώσεως. Διότι ο Θεός ενσαρκώνεται, αγκαλιάζει και μεταμορφώνει την ανθρώπινη συνθήκη ενός βίου που πραγματώνεται στην ιστορία της καθημερινότητας. Αυτό είναι, αν θέλετε, και το στοίχημα του Χριστιανισμού: πως θα μεταμορφώσει την ασημαντότητα της καθημερινότητας σε πρόγευση της αιωνιότητας.

Είναι αλήθεια ότι η ακαδημαϊκή θεολογία πολλές φορές παγίδευσε τον άνθρωπο σε μια εικονική πραγματικότητα, με μια ανθρωπολογία και θεολογία, που δεν είχε σχέση με την αμεσότητα της ζωής του. Ήταν ένας λόγος από εμάς για εμάς, που δεν κοινωνούσε τα προβλήματα και τις αγωνίες του κόσμου.

Ο Rowan Williams για μια ακόμη φορά, προσφέρει έναν λόγο που μπορεί να καθίσει στο ίδιο τραπέζι με τους ανθρώπους και να κουβεντιάσει ανοιχτά μαζί τους. Να μιλήσει δίχως φόβο και ρητορικές υπεκφυγές για τα σκληρά ερωτήματα της ύπαρξης. Δεν φοβάται τις ερωτήσεις ούτε τα

σκληρά «γιατί» τους. Δεν προστατεύεται από το τσαλάκωμα ή το ράγισμα της ακαδημαϊκής βιτρίνας του. Κι αυτό νομίζω οφείλεται κατά πολύ στην ποιμαντική του ιδιότητα. Είναι ποιμένας, που σημαίνει ότι έρχεται σε άμεση επαφή με τη σκληρή ανθρώπινη συνθήκη. Με εκείνα τα ερωτήματα ζωής και θανάτου που σταυρωμένα σε κοιτούν στα μάτια. Γνωρίζει πολύ καλά ότι στη χριστιανική πνευματική παράδοση οι απαντήσεις δεν έρχονται από τον νου και δεν απευθύνονται στον νου. Αλλά είναι αποτέλεσμα μιας σχέσεως, μιας Παρουσίας.

Εαν ο πολύπαθος Ιώβ αναπαύεται εσωτερικά μετά από σκληρές δοκιμασίες και βασανιστικά ερωτήματα, δεν είναι γιατί κάποιος σοφός του αποκάλυψε τις απαντήσεις, αλλά διότι συναντήθηκε με τον Θεό. Τα ερωτήματα δεν απαντήθηκαν αλλά χάθηκαν στη δύναμη της Παρουσίας Του. Ποτέ δεν ρωτάς τον άλλον εάν σε αγαπάει την ώρα που σε κρατάει στην αγκαλιά του. Η παρουσία είναι η πιο βαθιά απάντηση.

Στο βιβλίο *Στο πλάι ενός αθώου - Η δίκη του Χριστού και η δική μας* ο επίσκοπος Williams μέσα από τις διηγήσεις των τεσσάρων Ευαγγελιστών μάς μεταφέρει στην πιο σκοτεινή νύχτα της ανθρώπινης ιστορίας. Εκείνη την νύχτα που οι άνθρωποι προσπάθησαν να δικάσουν τον Θεό. Αυτό δηλαδή που κι εμείς πράττουμε καθημερινά στον βίο μας, κάθε φορά που πιστεύουμε ότι ο

Θεός δεν απαντάει στις απαιτήσεις, τις επιθυμίες και τα δικά μας σχέδια.

Ο Χριστός θα μείνει σιωπηλός σε όλες τις ερωτήσεις του αρχιερέα ή θα απαντήσει με γρίφους και λογοπαίγνια, ακριβώς για να ακυρώσει τον τρόπο του κόσμου να γνωρίζει την αλήθεια. Δικάζουμε και καταδικάζουμε εκείνο που δεν μπορούμε να καταλάβουμε. Αυτό που μας ξεπερνάει το κοροϊδεύουμε, το ρεζιλεύουμε, το διαπομπεύουμε και με πολλούς τρόπους το σκοτώνουμε. Άλλωστε κάθε μορφή ζήλιας και κακίας είναι ένας θρυμματισμένος θαυμασμός.

Ο Χριστός δεν υπερασπίζεται με νομικά και δικανικά επιχειρήματα την αλήθεια Του. Δεν αναγνωρίζει τον τρόπο του κόσμου να συναντά τον Θεό και την δικαιοσύνη. Ο Θεός δεν υπάρχει για να μας εξασφαλίζει και να μας δικαιώνει στην ιστορία, αλλά για να μας δωρίζει την έσχατη Βασιλεία Του. Η σωτηρία μας δεν είναι συνυφασμένη με το «δίκαιο» αυτού του κόσμου. Κάτι που για τον κόσμο συνιστά ήττα και αποτυχία για τον Θεό μπορεί να είναι θρίαμβος και δόξα. Για τον Θεό τα πάντα είναι δρόμος δίχως αδιέξοδα απόγνωσης. Τα πάντα μεταμορφώνονται.

Αναφέρει ο Rowan Williams, «πρέπει να ξανασκεφτούμε τι σημαίνει ότι ο Θεός μας μιλά ως Θεός κι όχι ως κάτι που μας κάνει να νιώθουμε ασφαλείς. Διότι εάν ο λόγος μας περί του Θεού

είναι απλώς μια θρησκευτική εκδοχή ενός λόγου περί ανθρώπινης ασφάλειας, θα αποτύχει πλήρως να πει οτιδήποτε αφορά στην σωτηρία μας. Και αυτό που αφορά στη σωτηρία μας είναι κάτι αποφασιστικά και απόλυτα άσχετο με τον τρόπο του κόσμου αυτού...» (σελ. 57).

Για τον συγγραφέα μας, είναι πολύ σημαντικό να αποβάλουμε λανθασμένες θεολογικές αντιλήψεις που ως ψυχικές προβολές θολώνουν το τοπίο της παρουσίας του Θεού στη ζωή μας. Δηλαδή χρειάζεται ένα άδειασμα του ποτηρίου (νου) από το παλαιό εκείνο κρασί των πεποιθήσεων μας, ώστε να κεράσει το Πνεύμα του Θεού εκ νέου την αλήθεια περί του προσώπου Του. Το μεγαλύτερο εμπόδιο στην πορεία συνάντησης με τον ζώντα Θεό είναι οι αντιλήψεις μας για Εκείνον.

Όχι μονάχα παραμορφώνουμε την αλήθεια των λόγων Του, αλλά αδυνατούμε να καταλάβουμε τον τρόπο παρουσίας Του στη ζωή μας. Αισθανόμαστε ότι αργεί ή δεν έρχεται στο ραντεβού μας γιατί απλά εμείς τον περιμένουμε στο λάθος σημείο, σε λάθος ώρα και με τον λάθος τρόπο. «*Η θρησκεία κάνει πολύ λόγο για το υπερβατικό. Αυτό που "λέει" ολόκληρο το Ευαγγέλιο του Μάρκου, αλλά κατ' εξοχήν η αφήγηση της δίκης, είναι ότι δεν μπορούμε να έχουμε ορθή αντίληψη της υπερβατικότητας, εάν απλώς προβάλλουμε (στον ύψιστο βαθμό έστω) αυτό που ξέρουμε κι*

αυτό που φαίνεται πως μας βοηθά και μας καθησυχάζει. Το υπερβατικό μας συναντά, αλλά και μας εκπλήσσει, όταν ξεκαθαρίζεται μέσα μας ότι ο τρόπος αυτού του κόσμου δεν είναι η τελεσίδικη και αποκλειστική αλήθεια» (σελ. 57).

Η Ανάσταση είναι μια τέτοια περίπτωση. Ο Williams επιμένει να θεωρεί σημαντικό το γεγονός ότι ο πιστός δεν πρέπει να φεύγει από το πραγματικό παρόν της ζωής του όσο οδυνηρό κι αν είναι αυτό. Πρέπει να μένει στο τώρα που ίσως πονάει αλλά συγχρόνως μένει ανοιχτό στην απάντηση του Θεού. Την ώρα του πειρασμού δεν πρέπει να αντικαταστήσουμε τον Θεό με ψευδή υποκατάστατα ψυχικής νάρκωσης. Ας επιτρέψουμε στον Θεό να πει την τελευταία λέξη στην περιπέτεια της δοκιμασίας μας. Εκείνος συνήθως μιλάει τελευταίος και σαφέστατα μας εκπλήσσει.

«Η Ανάσταση προκύπτει ως κάτι ριζικά απροσδόκητο, σχεδόν αποσυνδεδεμένο σε σχέση με αυτό που έχει προηγηθεί. Ως εάν η Ανάσταση να μοιάζει προς τη στιγμή της αποκάλυψης που συνέβη στη δίκη: είναι αυτό που είναι, το γυμνό γεγονός ότι η ζωή του Ιησού δεν περιέχεται στους τρόπους αυτού του κόσμου, ούτε καταπίνεται από αυτούς, ούτε καν από τους «φυσικούς» τρόπους του θανάτου και της φθοράς» (σσ. 59-60).

Στο βιβλίο του Rowan Williams θα δούμε μέσα από τα μάτια των Ευαγγελιστών ότι ο Χριστός δεν

θα υπερασπιστεί τον εαυτό του με τρόπους δύναμης και επιβολής. Θα μείνει ανυπεράσπιστος ακριβώς για να καταδείξει τον δικό του τρόπο, που δεν είναι εκείνος του παραμορφωμένου αυτοαναφορικού κόσμου.

«Χωρίς αυτή την παράδοξη στιγμή στην καρδιά της δίκης, ίσως θα είχαμε μείνει με την ψευδαίσθηση ότι ξέρουμε τον Θεό και το πώς Αυτός αναγνωρίζεται στο πρόσωπο του Χριστού: ο Θεός θα αντιπροσώπευε αυτό που θα ήταν για μας το ύψιστο ή το ισχυρότερο. Αυτό δεν σημαίνει ότι απλώς θα ταυτίζαμε τον Θεό με την επιτυχία και την κυριαρχία μόνο (νομίζοντας συνακόλουθα ότι όπου υπάρχει αποτυχία, καταπώς την εννοεί ο κόσμος, εκεί απουσιάζει κι ο Θεός), αλλά σημαίνει επίσης ότι θα τον ταυτίζαμε και με καθετί που φαντάζει στα μάτια μας ως σοφότερο, ή αγιότερο, ή πνευματικά πιο εντυπωσιακό. Εδώ όμως εκείνος που λέει “έγώ είμι” τούτη τη στιγμή, με αυτό το σκηνικό, δεν είναι ούτε σοφός, ούτε άγιος, ούτε αξιοθαύμαστος, ούτε εντυπωσιακός. “Οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδέ κάλλος” (Ησ. 53:2) [...] βλέπουμε να αναποδογυρίζονται όλες οι προσεκτικές και συγκεκριμένες προσδοχίες που τρέφουμε [...]» (σελ. 47).

Ο Williams μας παρουσιάζει τον «άλλον» τρόπο του Θεού που σαφέστατα απέχει από τον δικό μας. Μια άλλη αντίδραση, στάση και κατάσταση απέναντι στις εξουσίες του κόσμου αυτού. Ο

κόσμος έχει παραχαράξει την ουσία της αποκεκαλυμμένης αλήθειας. Δεν μπορεί να καταλάβει ή να ερμηνεύσει πρόσωπα, πράγματα και νοήματα. Για Εκείνον οι άνθρωποι δίχως φωνή, εκείνοι που έχουν μπει στο περιθώριο της ιστορίας, λαμβάνουν ρόλο πρωταγωνιστικό. Πόρνες, τελώνες, άτεκνα ζευγάρια, μοναχικοί προφήτες, ανύπανδρη μητέρα, έρχονται στο προσκήνιο της δικής του ιστορίας, του δικού του κόσμου και Βασιλείας. Μας καλεί να ταυτιστούμε μαζί τους, να δούμε τα δικά μας ανυπεράσπιστα ψυχικά κομμάτια. Εκείνα που έχουν χρόνια μείνει μέσα μας δίχως φωνή, δίχως ρόλο και παρουσία.

Αυτή η συνάντηση με τον πραγματικό εαυτό μας, πρέπει να γίνει σε πραγματικό χρόνο. Στο τώρα της ζωής μας όσο σκοτεινό ή επώδυνο κι αν είναι. Ο Θεός δεν ζητά την τελειότητα αλλά την αυθεντικότητά μας. Ο μεγαλύτερος πειρασμός για να συναντηθούμε με τον Θεό είναι αυτός ακριβώς: η αναβολή του τώρα για ένα ιδεατό μετά.

Δεν υπάρχουν τέλειες ανθρώπινες συνθήκες. Ο Χριστός αγαπά το παρόν της ζωής μας όσο αδύναμο κι αν είναι. Ο Θεός δεν αποστρέφεται τις σκοτεινές πλευρές μας, δεν ζητά να συνεργαστεί με ένα ιδεατό κομμάτι του εαυτού μας, αλλά με εκείνο το περιθωριακό, αποκλεισμένο και ανέκφραστο μέρος της ύπαρξης. *«Το να ζεις εν αληθεία, με την έννοια του Ευαγγελίου του Ιωάννη*

σημαίνει να διατηρείς την ίδια γρηγορούσα προσοχή προς αυτό που υπάρχει εδώ –στο σώμα μας, στην καρέκλα, στο πάτωμα, στη φωνή που ακούμε, στο πρόσωπο που αντικρίζουμε– όσο κι αν αυτό δεν μας παρέχει την ικανοποίηση που φαντασιωνόμαστε» (σσ. 166-167).

Ο Rowan Williams θα σκληρύνει τα ερωτήματά του. Θα μας θέσει ενώπιον μια σημαντικής απόφασης που χρειάζεται να πάρουμε στη ζωή μας. Σε ποια πλευρά του δικαστηρίου θα σταθούμε; Με τους δικαστές ή με τον Χριστό; Μην βιαστείτε να απαντήσετε. Δεν είναι απλό το ερώτημα ούτε εξαντλείται σε μια συναισθηματική ή ρομαντική επιλογή. Είναι επιλογή με κόστος, Σταυρό και Ανάσταση.

«Εάν υπάρχει μια αμαρτία είναι ότι διαρκώς επιλέγουμε στη ζωή μας να είμαστε κάπου άλλου απ' εκεί που είναι ο Χριστός». Πρέπει να αποφασίσουμε. Διότι «δεν μπορούμε να πούμε ποιος είναι ο Χριστός εάν δεν έχουμε σταθεί ενώπιον των δικαστών Του, εάν δεν έχουμε ανακαλύψει στο πρόσωπό Του κάτι από αυτό που εμείς είμαστε [...]» (σσ. 177-178). Σε αυτή την πολύτιμη και σωτήρια κίνηση, σε αυτό το τόλμημα μετακίνησης από το δικό μας σημείο σε αυτό που στέκεται ο Χριστός θα μας βοηθήσουν οι αφηγήσεις των ευαγγελιστών γύρω από τη σκοτεινή νύχτα της δίκης.

Κλείνοντας τον πρόλογο του σπουδαίου αυτού

βιβλίου του Rowan Williams, και αφήνοντάς σας στον όμορφο αλλά και απαιτητικό προβληματισμό του, νομίζω ότι στο τέλος της ανάγνωσης του θα έχει γίνει σαφές μέσα μας, ότι μαζί με τον Χριστό δικάζεται η δική μας στάση απέναντι Του. Όχι απλά και μόνο εάν θα τον υπερασπιστούμε –αυτό άλλωστε ούτε το θέλησε μα ούτε το ζήτησε ποτέ ο Χριστός– αλλά κάτι πολύ σημαντικότερο, το εάν θα αντιληφθούμε τον δικό Του τρόπο.

Αυτό είναι το πιο σημαντικό και κρίσιμο ερώτημα. Θα μπορέσουμε να νιώσουμε και να εσωτερικεύσουμε τον τρόπο που κινείται ο Θεός; Τον τρόπο που φανερώνεται στη ζωή, στον κόσμο και την ιστορία; Η δίκη του Χριστού δεν θα τελειώσει ποτέ. Θα συνεχίζεται μέχρι να αποκαλυφθεί στην ολότητά του το τελικό σχέδιο του Θεού για την ιστορία και τα έσχατα. Μέχρι τότε η ανθρώπινη καρδιά θα δικάζεται και θα διχάζεται μεταξύ της δικής της αλήθειας και εκείνης της ολότελα «άλλης» του Θεού.

*π. Χαράλαμπος (Λίβυος) Παπαδόπουλος
Πύργος Ηρακλείου Κρήτης*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δίκη και Δοκιμασία: σε αναζήτηση της αλήθειας

Μιλάμε συχνά για «δοκιμασίες»*: χρησιμοποιούμε τη λέξη τόσο όταν πρόκειται για την εκδίκαση κάποιας δικαστικής διαφοράς, όσο και όταν αναφερόμαστε στην καθημερινή μας ζωή. Λέμε πως μαθαίνουμε μέσα από τη «δοκιμασία» και την αποτυχία, «δοκιμάζουμε» τη λειτουργία κάποιου πράγματος. Λέμε πως διανύουμε μια περίοδο «δοκιμασίας», ή ότι κάτι «μας στάλθηκε για να δοκιμαστούμε». Διαβάζουμε πως το νέο φάρμακο έχει «δοκιμαστεί» κλινικά, ακούμε πως φίλιες «δοκιμάζονται» και βγαίνουν δυνατές. Άραγε, τι κοινό υπάρχει σε όλες αυτές τις χρήσεις της λέξης;

Η απλούστερη απάντηση είναι πως, *δοκιμασία* σημαίνει μια απόπειρα να βρούμε την αλήθεια. «Δοκιμάζουμε» ένα πρόσωπο, ένα φάρμακο, μια μέθοδο, για να ανακαλύψουμε το πραγματικό τους αντίκρισμα, αυτό που κομίζουν, κοιτάζοντας πέρα από τις πρώτες εντυπώσεις προκειμένου να

* Στην αγγλική γλώσσα η λέξη *trial* σημαίνει τόσο τη *δοκιμασία* όσο και τη *δίκη*. Αυτή την αμφισημία εκμεταλλεύεται ο συγγραφέας στο βιβλίο αυτό.

φτάσουμε σε μια εις βάθος κατανόηση. Αυτή η σημασία κρύβεται πίσω από την ταύτιση, στην αγγλική γλώσσα, της λέξης «δοκιμασία» με τη νομική διαδικασία που καλούμε «δίκη» (trial): κάποιος δικάζεται ώστε να ανακαλύψουμε αυτό για το οποίο όντως ευθύνεται. Η αμφισημία στη χρήση της αγγλικής λέξης *trial* ως *δίκης* και *δοκιμασίας* είναι χρήσιμη. Παρότι όταν μιλάμε για τις «δοκιμασίες της ζωής» ενδέχεται να υπαινισσόμαστε ενοχλητικά μόνο πράγματα που πρέπει να ανεχθούμε, παραμένει εντούτοις ο απόηχος μιας ευρύτερης και πιο σοβαρής σημασίας της λέξης: εάν υπάρχουν στ' αλήθεια πράγματα που θα πρέπει να ανεχθούμε, αυτό το γεγονός συνδέεται άρρηκτα με το ότι η ηθική μας ζωή είναι μια διαδικασία μέσα από την οποία θα ανακαλύπτουμε αλήθειες για τον εαυτό μας. Οι δύσκολες και αδιεπραγμάτευτες πτυχές της ανθρωπιάς, τόσο γενικά όσο και συγκεκριμένα, έχουν την ιδιότητα να μας λένε πράγματα – συχνά δυσάρεστα – για το ποιοί ή τι είμαστε.

Δικάζεται ο Θεός;

Η θρησκευτική μας παράδοση έχει πολλά να πει γι' αυτό, για τη δοκιμασία ως ανακάλυψη. Η Παλαιά Διαθήκη μιλά περισσότερες από μία

φορές για την οδύνη ως μια κάμινο στην οποία δοκιμάζεται η καθαρότητα ενός μετάλλου, και ο σπουδαιότερος (αλλά και ο πλέον «δύσκολος») στοχασμός της Παλαιάς Διαθήκης πάνω στο τι μπορούμε να διδαχθούμε μέσα από τον άμορφο και αυθαίρετο πόνο που επικρατεί στον κόσμο, περιγράφεται με την εικόνα μιας δοκιμασίας, ενός ουράνιου δικαστηρίου: ο Ιώβ δικάζεται εν αγνοία του στο δικαστήριο του Θεού, έτσι ώστε να αποκαλυφθεί ενδεχομένως σε ποιο βαθμό η πιστότητά του στον Θεό εξαρτάται από τη διαβεβαίωση ότι ο Θεός θα ανταμείψει την καλή συμπεριφορά. Σε αυτό το μυθικό πλαίσιο, ο σατανάς είναι απλώς ο κατήγορος, αυτός του οποίου δουλειά είναι να εγείρει αμφιβολίες και να ζητά αποδείξεις (παρόλο που στην πραγματικότητα του επιτρέπεται να ενεργεί ως ένας προβοκάτορας, προσπαθώντας να προκαλέσει την αντίδραση του Ιώβ).

Αυτό που είναι αξιοσημείωτο σε αυτό το παράξενο βιβλίο είναι πως ο ίδιος ο Ιώβ ολοένα και περισσότερο απαιτεί να εμφανιστεί στο δικαστήριο ο Θεός, να ακούσει ο Θεός το εναντίον Του κατηγορητήριο. Ορισμένες από τις πλέον αγωνιώδεις διαμαρτυρίες του βιβλίου εκφράζουν την ανθρώπινη δυσφορία για το γεγονός ότι ο Θεός δεν μπορεί να κληθεί για να υπερασπιστεί τον εαυτό Του – ή ότι, και αν ακόμα θα μπορούσε να κληθεί σε λογοδοσία, η δυσαναλογία μεταξύ του

ανθρώπινου παραπόνου και της θείας δύναμης θα καθιστούσαν αδύνατη μια δίκαιη δίκη.

*Έχω δίκιο, μα δεν μπορώ
να το απαιτήσω.*

*Πώς να παρακαλέσω να μου δείξει έλεος,
αυτός που έχει ήδη αποφασίσει την καταδίκη μου;
Ακόμα κι αν δεχότανε μαζί μου
να διαλεχθεί
μπορώ να πιστέψω πως θα με άκουγε;*

(Ιώβ 9:15-16)

*Δε βλέπετε λοιπόν πως ο Θεός με
αδίκησε
και μ' έχει μες στο δίχτυ του
μπλεγμένον;
«Βοήθεια», φωνάζω, μα κανείς
δε μου αποκρίνεται
ζητάω το δίκιο μου,
κανείς δικαιοσύνη ν' αποδώσει.*

(Ιώβ 19:6-7)

Πώς γίνεται να προσαχθεί σε δίκη ο Θεός; Πώς γίνεται να λογοδοτήσει; Η απάντηση που δίνεται στον Ιώβ, συντριπτική μέσα στη σκληρή απλότητά της, είναι πως δεν μπορεί να υπάρξει καμία κοινή γλώσσα που να μπορεί να μοιραστεί ο Κτίστης με το κτίσμα: υπάρχει μόνο η δυνατότητα της έκπληξης και της σιωπής. Άλλα κείμενα της Παλαιάς